

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΣΤΟ ΔΙΑΔΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτωνος Πρωταγόρας (323 Α-Ε)

Α. Στις άλλες δηλαδή ικανότητες, καθώς ακριβώς εσύ λες, αν κάποιος διατείνεται ότι είναι ικανός αυλητής ή (ικανός) σε άλλη οποιαδήποτε τέχνη, στην οποία όμως δεν είναι, γελούν εις βάρος του ή θυμώνουν, και οι δικοί του πλησιάζοντάς τον προσπαθούν να τον φέρουν στα λογικά του σαν να είναι τρελός· στη δικαιοσύνη όμως και στην άλλη πολιτική αρετή, μολονότι ξέρουν για κάποιον ότι είναι άδικος, αν αυτός ο ίδιος λέει την αλήθεια εναντίον του εαυτού του μπροστά σε πολλούς άλλους, πράγμα το οποίο θεωρούσαν ότι είναι σωφροσύνη (το να λέει δηλαδή την αλήθεια) στην πρώτη περίπτωση (δηλαδή στις άλλες τέχνες), στη δεύτερη περίπτωση (δηλαδή στη δικαιοσύνη και στην πολιτική αρετή) το θεωρούν τρέλα και ισχυρίζονται ότι πρέπει όλοι να λένε ότι είναι δίκαιο ειδεμή (λένε) ότι είναι τρελός αυτός που δεν έχει κτήμα του τη δικαιοσύνη, με την ιδέα ότι είναι αναγκαίο ο καθένας χωρίς εξαίρεση να μετέχει σ' αυτήν οπωσδήποτε, ειδάλλως (είναι αναγκαίο) να μη συγκαταλέγεται μεταξύ των ανθρώπων.

Ότι λοιπόν εύλογα δέχονται κάθε άνθρωπο σύμβουλο γι' αυτή την αρετή, επειδή πιστεύουν ότι όλοι μετέχουν σ' αυτή, αυτά τα επιχειρήματα φέρνω.

Β1. Ο Πρωταγόρας χρησιμοποιεί μια εμπειρική απόδειξη, για να πείσει τον Σωκράτη ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν συμμετοχή στη δικαιοσύνη και στην άλλη πολιτική αρετή. Αναφέρει λοιπόν ότι στα άλλα ειδικότερα χαρίσματα, αν λόγου χάρη κάποιος καυχιέται ότι είναι καλός αυλητής ή βιρτουόζος σε άλλο είδος τέχνης ενώ στην πραγματικότητα δεν είναι, οι άλλοι τον χλευάζουν ή οργίζονται μαζί του, και οι συγγενείς του τρέχουν κοντά του και του δίνουν νουθεσίες με την ιδέα ότι ο άνθρωπός τους είναι ανισόρροπος. Το αντίθετο ωστόσο συμβαίνει με τη δικαιοσύνη και την πολιτική αρετή· γιατί, αν κάποιος επί

παραδείγματι διαλαλεί ότι είναι όντως αληθινό, οι ίδιοι οι άνθρωποι αυτό το θεωρούν τρέλα · με άλλα λόγια, πιστεύουν ότι όλοι, χωρίς εξαίρεση, έχουν μερίδιο στη δικαιοσύνη. Πρόκειται λοιπόν για την καθολικότητα της πολιτικής αρετής. Στην περίπτωση αυτή συνειδητοποιούνται οι ηθικές αξίες - η αιδώς και η δίκη - που αναλαμβάνουν να ρυθμίσουν τα προβλήματα αυτά που απορρέουν από τη συνύπαρξη των ανθρώπων. Αφού λοιπόν έχουν όλοι το υπόβαθρο να δεχθούν την πολιτική αρετή, άρα η αρετή διδάσκεται.

Το τεκμήριο αυτό έχει νοηματική ανταπόκριση με την πραγματικότητα της Αθήνας του 5^{ου} αι. π.Χ.

Είναι αυτονόητο ότι η λειτουργία της δικαιοσύνης και η ανασταλτική δύναμη της αισχύνης μπορούν να καρποφορήσουν μόνο μέσα στα πλαίσια των δημοκρατικών κοινωνιών. Όμως για να είναι ισχυρό το τεκμήριο θα έπρεπε να συμπληρώνει μια αυστηρή λογική φιλοσοφική απόδειξη. Η αξία του είναι συμβολική και δεν μπορεί να οδηγήσει με ακρίβεια στη φιλοσοφική και επιστημονική γνώση

B2. Για ελαττώματα που έχουν οι άνθρωποι εξαιτίας της φύσης ή της τύχης κανείς δεν μπορεί να τους κατηγορήσει ή να τους τιμωρήσει ή να τους συστήσει δασκάλους και ειδικά μαθήματα.

Η αδικία, η ασέβεια και οτιδήποτε είναι αντίθετο προς την αρετή δεν είναι "φυσικά ελαττώματα" (όπως λόγου χάρη η ασχήμια, η αρρώστια κ.λ.π.) , ώστε να αντιμετωπίζεται κανείς με κατανόηση και συμπάθεια· αντίθετα, αυτά επισύρουν την οργή και τη νουθεσία, γιατί δείχνουν ότι ο άνθρωπος αδιαφόρησε για κάτι που είχε υποχρέωση και δυνατότητα να κάνει -να μάθει και να διδαχτεί δηλαδή τη δικαιοσύνη, την ευσέβεια και τα άλλα είδη της αρετής.

B3. Κυρώσεις από την πόλη επιβάλλονται και στους άρχοντες και στους αρχομένους. Όποιος παραβαίνει τους νόμους τιμωρείται και η ονομασία γι' αυτή την τιμωρία είναι "ευθύνες", γιατί πιστεύουν ότι η τιμωρία φέρνει τον παραβάτη στο ίδιο δρόμο (η δικαιοσύνη ξαναβάζει τον

παραβάτη στην ευθεία). Επίσης κάθε δημόσιος λειτουργός στην Αθήνα μόλις τέλειωνε ο χρόνος της εξουσίας του ήταν υποχρεωμένος να λογοδοτήσει για τις ενέργειές του ενώπιον ειδικών ελεγκτών του κράτους. Σε περίπτωση που είχε κάνει κατάχρηση της εξουσίας τους τιμωρούνταν. Έτσι πίστευαν ότι δημιουργούν πολίτες με βαθιά συνείδηση ευθύνης, ανώτερο ήθος και υψηλό φρόνημα.

B4. Η απάντηση είναι στο σχολικό βιβλίο , σελ.56 "Η μέθοδος του Πρωταγόρα..... στο σημείο αυτό".

B5.

καταγελῶσιν: γέλιο, γελοίος
εἰδῶσιν: ιστορία , είδηση
μετέχειν: μέθεξη , σχέση
προσποιούμενον: ποίηση, ποιητικός
ἀποδείξαι: δείγμα, δείκτης

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1.

Γιατί εγώ γνωρίζω ότι πολλοί σας έχουν κάνει πολλά και καλά (σας έχουν προσφέρει πολλές και καλές υπηρεσίες)- όχι βέβαια με τρόπο σύμφωνο με τις υπηρεσίες του Μειδιά- άλλοι με το να έχουν νικήσει σε ναυμαχίες, άλλοι με το να έχουν κατακτήσει πόλεις και άλλοι με το να στήσουν πολλά και ωραία τρόπατα για χάρη της πόλης· αλλά όμως, ποτέ μέχρι τώρα δεν έχετε δώσει αυτή τη δωρεά σε κανέναν απ' αυτούς κι ούτε μπορεί να τη δώσετε στο μέλλον, να είναι δηλαδή δυνατόν σε καθέναν απ' αυτούς να φέρεται προσβλητικά (να ατιμάζει) στους προσωπικούς του εχθρούς όποτε θέλει και με οποιονδήποτε τρόπο μπορεί. Ούτε βέβαια στον Αριστογείτονα και στον Αρμόδιο· γιατί σ' αυτούς βέβαια έχουν δοθεί από σας οι υψηλότερες δωρεές και για τις υψηλότερες υπηρεσίες.. Ούτε καν θα το ανεχόσασταν, αν κάποιος έγραφε επιπλέον στη στήλη (στο προς τιμήν τους

μνημείο;) 'να είναι δυνατόν σ' αυτούς και να προσβάλλουν (να ατιμάζουν) επιπλέον οποιονδήποτε θέλουν'.

Γ2.α. α) καλῶς, κάλλιον, κάλλιστα
β) μεγάλων, μειζόνων, μεγίστων

Γ2.β. α) εἶδῃ, ἴστω
β) ἐδίδοτε, ἔδοτε
γ) δύναιτο

Γ3.α. "ὅτι πολλοί πολλά καγαθά ὑμας εἰσιν εἰργασμένοι...στήσαντες τρόπαια", δευτερεύουσα ειδική πρόταση, αντικείμενο στο ρήμα της κύριας "οἶδα". Στον ευθύ λόγο " πολλοί πολλά καγαθά ὑμας εἰσιν εἰργασμένοι...στήσαντες τρόπαια".

Γ3.β. κατά τάς λητουργίας: εμπρόθετος προσδιορισμός της συμφωνίας στο ρήμα " εἰσιν εἰργασμένοι", τῇ πόλει: δοτική προσωπική χαριστική στη μετοχή "στήσαντες", οὐδενί: ἔμμεσο αντικείμενο στο ρήμα δεδώκατε (εννοείται επίσης και στο ἄν δοίητε), ὑβρίζειν: τελικό απαρέμφατο, υποκείμενο στο απαρέμφατο ἐξεῖναι (που είναι του απροσώπου ρήματος ἔξεστι), ὑπέρ μεγίστων: εμπρόθετος προσδιορισμός της αιτίας στο ρήμα δέδονται.

Επιμέλεια: Νίκος Νιλοτίτσης , Αθηνά Τσίντα -Φιλολόγοι